

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح اصلاح ماده (۴) قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دوره‌های
تحصیلات تکمیلی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور»

مقدمه

«طرح اصلاح ماده (۴) قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دوره‌های تحصیلات تکمیلی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور» در تاریخ ۱۳۹۹/۰۵/۰۵ اعلام وصول شد. هدف این طرح حذف کنکور «کارشناسی ارشد» و جایگزینی سوابق تحصیلی برای سنجش و پذیرش دانشجو در دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته است. به اذعان مسئولان دانشگاه‌های بزرگ کشور آزمون «کارشناسی ارشد» در گزینش بهترین دانشجویان عاجز است و همواره بهترین و موفق‌ترین دانشجویان این مقطع، اغلب از بین دانشجویان استعداد درخشان بوده‌اند که بدون آزمون پذیرفته شده‌اند. لذا استفاده از سوابق تحصیلی برای سنجش و پذیرش دانشجویان می‌تواند کمک شایانی به ارتقای کیفیت سنجش و پذیرش کند. اما، حذف کامل آزمون کارشناسی ارشد ناپیوسته دارای ملاحظات متعددی است که در این گزارش آمده است. بنا به ملاحظات مطرح شده در گزارش، تصویب این طرح به شکل کنونی آن پیشنهاد نمی‌شود. در انتهای گزارش اصلاحات لازم پیشنهاد شده است.

متن طرح

ماده واحد- ماده (۴) قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دوره‌های تحصیلات تکمیلی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۱۲/۱۸ به شرح ذیل اصلاح و یک تبصره به آن الحاق می‌شود:
ماده (۴)- سنجش در مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته براساس سوابق تحصیلی توسط وزارتین انجام می‌شود. تبصره- نحوه محاسبه سوابق تحصیلی براساس آیین‌نامه‌ای خواهد بود که ظرف مدت دو ماه توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

ارزیابی طرح

الف) با توجه به متن فوق، هدف «طرح اصلاح ماده (۴) قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دوره‌های تحصیلات تکمیلی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور» حذف آزمون «کارشناسی ارشد» ناپیوسته و جایگزین شدن سوابق تحصیلی (تعریف نشده است) برای گزینش دانشجو در این مقطع بوده است. نقطه قوت این طرح توجه به سوابق تحصیلی در سنجش و پذیرش دانشجو است که می‌تواند به افزایش کیفیت پذیرش دانشجو کمک کند. اما حذف کامل آزمون «کارشناسی ارشد» ناپیوسته دارای ملاحظاتی به شرح ذیل است:

مشخصات طرح

دوره یازدهم - سال اول

شماره ثبت:
۵۷۶

شماره چاپ:

تاریخ چاپ:

معاونت مطالعات
آموزش و فرهنگ

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:
۲۷۰۱۷۸۱۵

تاریخ انتشار:
۱۴۰۰/۸/۴

۱. تعداد داوطلبان آزمون «کارشناسی ارشد» ناپیوسته بسیار زیاد و بالغ بر ۶۰۰ هزار نفر است و بررسی و ارزیابی سوابق تحصیلی کاری همه داوطلبان بسیار مشکل و طاقت‌فرساست.

۲. به دلیل بالا بودن تعداد داوطلبان دوره «کارشناسی ارشد» رقابت در برخی رشته‌محل‌ها بالاست، در نتیجه سوابق تحصیلی به تنهایی برای گزینش دانشجو و تفکیک علمی داوطلبان کفایت نمی‌کند.

۳. به دلیل تفاوت کیفیت دانشگاه‌ها در رشته‌های مختلف، سوابق تحصیلی گزارش شده توسط دانشگاه‌های مختلف، از ارزش و وزن علمی یکسانی برخوردار نیستند. بنابراین، مقایسه کمی سوابق تحصیلی از جمله معدل^۱، روش جامعی برای ارزیابی داوطلبان نیست و در کنار سوابق تحصیلی باید ملاک‌های آموزشی بیشتری نظیر کیفیت دانشگاه محل تحصیل، برای گزینش دانشجو وجود داشته باشد. (ب) باید توجه داشت حذف یکباره آزمون کارشناسی ارشد دارای تبعات اجتماعی احتمالی است. یکی از مزایای آزمون‌های سراسری و هماهنگ اعتماد بیشتر مردم و داوطلبان به این آزمون‌هاست. انتخاب داوطلبان صرفاً از طریق سوابق تحصیلی نمی‌تواند چنین اعتمادی را به همراه داشته باشد و قطعاً اعتراضات متعددی را در پی خواهد داشت. بنابراین اصل لزوم اعتماد مردم به شیوه گزینش دانشجو، ایده حذف یکباره آزمون «کارشناسی ارشد» ناپیوسته را با تردید مواجه می‌کند.

(ج) یکی از ایرادهای طرح بی‌توجهی به میزان تقاضای رشته‌های مختلف است. در بسیاری از رشته‌ها تعداد داوطلبان کمتر از ظرفیت‌های اعلامی دانشگاه‌هاست، یعنی شانس قبولی در این رشته‌ها بالای ۱۰۰ درصد است که تعداد این رشته‌ها در آزمون سال ۱۳۹۹ «کارشناسی ارشد» ۵۹ رشته بوده است. همچنین، ظرفیت ۷۰ رشته مقطع کارشناسی ارشد در سال ۱۳۹۹ تکمیل نشد.^۲ در خصوص رشته‌های کم‌متقاضی پذیرش براساس سوابق تحصیلی عملیاتی است. اما در خصوص رشته‌محل‌های پرمتقاضی که محل رقابت و حساسیت بالایی است نمی‌توان بدین شیوه عمل کرد. البته پذیرش صرفاً براساس سوابق تحصیلی دارای ایرادهایی نظیر نبود سابقه تحصیلی مرتبط برای برخی داوطلبان از جمله کسانی که قصد تغییر رشته دارند، است. همچنین، وجود آزمون «کارشناسی ارشد» و لزوم آمادگی برای آن، برای افزایش سطح علمی و آمادگی داوطلبان جهت ورود به مقاطع بالاتر دارای اهمیت است. بنابراین، حتی برای رشته‌های کم‌متقاضی حذف کامل آزمون علی‌رغم عملیاتی بودن محل ایراد است و به کاهش کیفیت ورودهای دوره «کارشناسی ارشد» خواهد انجامید.

(د) یکی از ایرادهایی که در سنجش و پذیرش دانشجو در دوره «کارشناسی ارشد» وجود دارد ورود داوطلبانی است که با میانگین نمره بسیار پایین و یا منفی در این مقطع پذیرفته می‌شوند. این موضوع به‌خصوص برای رشته‌های روزانه که از بودجه عمومی کشور اداره می‌شوند و دریافت شهریه انجام نمی‌شود از اهمیت بالاتری برخوردار است. البته در آزمون‌های سه سال اخیر این موضوع مورد توجه «شورای سنجش و پذیرش دانشجو در دوره‌های تحصیلات تکمیلی» قرار گرفت به‌گونه‌ای که در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ داوطلبان با نمره علمی کمتر از صفر و در سال ۱۴۰۰ داوطلبان با نمره علمی کمتر از ۵ پذیرفته نشدند. اما حد نصاب نمره علمی پنج به‌خصوص برای دوره روزانه پایین است. بنابراین، بهتر است حد نصابی در آزمون لحاظ شود به‌گونه‌ای که داوطلبان با نمره کمتر از حد نصاب اجازه انتخاب رشته‌های روزانه را نداشته باشند.

۱. برای مثال نمی‌توان معدل ۱۸ يك دانشگاه ضعیف را با ارزش‌تر از معدل ۱۴ يك دانشگاه تراز اول دانست.
۲. گزارش سازمان سنجش آموزش کشور.

جمع‌بندی

با توجه به ایرادهای گفته شده در خصوص حذف آزمون «کارشناسی ارشد» از یک سو و اهمیت تأثیر سوابق علمی در پذیرش داوطلبان در مقاطع تحصیلات تکمیلی از سویی دیگر، پیشنهاد می‌شود ضمن حفظ آزمون‌های مقطع «کارشناسی ارشد» ناپیوسته، سوابق علمی به‌ترتیبی که ذکر خواهد شد، در گزینش آنها مؤثر باشد. برای آن دسته از رشته‌محل‌های «کارشناسی ارشد» که به تشخیص سازمان سنجش آموزش کشور یا «مرکز سنجش علوم پزشکی» و پس از تصویب «شورای سنجش و پذیرش دانشجو در دوره‌های تحصیلات تکمیلی» کم‌متقاضی هستند، قانون، اجازه پذیرش دانشجو با تأثیر ۶۰ درصدی سوابق آموزشی را بدهد. همچنین، برای رشته‌محل‌های پرمتقاضی، آزمون با حداکثر ۷۰ درصد تأثیر برگزار شود و ۳۰ درصد مابقی از سوابق آموزشی و توسط دانشگاه برای انتخاب دانشجو استفاده شود. همچنین، با هدف حفظ و ارتقای کیفیت دوره «کارشناسی ارشد» بهتر است حد نصابی برای اجازه انتخاب رشته به داوطلبان، در نظر گرفته شود.

بنابر آنچه گذشت این گزارش ضمن موافقت با کلیات طرح، پیشنهادهای اصلاحی زیر را ارائه کرده است.

پیشنهاد

ماده واحد اصلاحی: ماده (۴) قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دوره‌های تحصیلات تکمیلی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۱۲/۱۸ به شرح ذیل اصلاح و دو تبصره به آن الحاق می‌شود:

ماده (۴)

سنجش در مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته براساس میزان تقاضا به شرح زیر انجام می‌شود:

الف) سنجش در مقطع «کارشناسی ارشد ناپیوسته» برای رشته‌محل‌های پرمتقاضی با استفاده از آزمون‌های متمرکز به میزان حداکثر ۷۰ درصد از نمره کل و ۳۰ درصد نمره از طریق سوابق آموزشی انجام می‌شود. برای رشته‌محل‌های کم‌متقاضی سهم آزمون ۴۰ درصد و سهم سوابق آموزشی ۶۰ درصد است. نمره سوابق آموزشی پس از اعلام اسامی پذیرفته‌شدگان سه برابر ظرفیت به دانشگاه، توسط دانشگاه به سازمان سنجش آموزش کشور گزارش می‌شود و اعلام نهایی اسامی پذیرفته‌شدگان توسط سازمان سنجش آموزش کشور انجام خواهد شد.

تبصره «۱»- نمره علمی حد نصاب در آزمون متمرکز برای اجازه انتخاب رشته، توسط شورا تعیین می‌شود به نحوی که این حد نصاب برای انتخاب رشته‌های روزانه نباید کمتر از ۱۰ باشد. رشته‌محل‌های پرمتقاضی و کم‌متقاضی توسط سازمان سنجش آموزش کشور و مرکز سنجش علوم پزشکی پیشنهاد و به تصویب شورا می‌رسند.

تبصره «۲»- نحوه محاسبه سوابق آموزشی توسط شورای سنجش و پذیرش دانشجو در دوره‌های تحصیلات تکمیلی تعیین و تصویب می‌شود.